

Scenariusz lekcji Edukacji Wczesnoszkolnej – obszary rozwoju społecznego i poznawczego

Temat lekcji: *Epoka brązu i epoka żelaza na Mazowszu*

Opracowanie: Agnieszka Łukowska-Dziechciarz, Paweł Dziechciarz (www.archeologicznawarsztaty.pl)

Używana od końca epoki kamienia **miedź** jest nietrwała. Gdy dodamy do niej **cynę** powstanie **brąz** - **stop** (czyli **połączenie**) **metali**, który jest znacznie wytrzymalszy i łatwiejszy w obróbce. Brąz jest świetnym materiałem do wykonywania pięknych **ozdób**, wytrzymałych **narzędzi** czy zabójczej **bronii**. Niestety, na ziemiach polskich nie wydobywano **rud miedzi i cyny** - trzeba je było sprowadzać z odległych terenów. **W epoce brązu** upowszechniły się też różne nowe **zwyczaje** związane z **wierzeniami**, takie jak na przykład **spalanie ciał zmarłych**.

Epoka żelaza zawdzięcza swoją nazwę kolejnemu używanemu metalowi. **Żelazo**, w przeciwieństwie do składników używanego wcześniej brązu, jest też znacznie **łatwiej dostępne** - można je pozyskać lokalnie. Po odpowiednim przygotowaniu jest też **jeszcze wytrzymalsze**. Na Mazowszu korzystano z **rudy darniowej**, którą poddawano obróbce w **piecach dymarkowych**.

Ówczesni mieszkańcy tych terenów **handlowali ze starożytnymi Rzymianami**, którzy w zamian za futra, skóry, niewolników i pochodzący z Bałtyku **bursztyn** przywozili na tereny Polski drogocenne przedmioty (**importy rzymskie**), takie jak monety oraz wyroby ze szkła i metali szlachetnych. Mazowsze stało się częścią **Szlaku Bursztynowego** – najśłynniejszej starożytnej drogi handlowej.

Cel główny

Zapoznanie uczniów z podstawowymi informacjami o życiu ludzi w epokach brązu i żelaza.

Proponowany wiek dzieci

- I klasa SP, II klasa SP, III klasa SP

Czas realizacji:

- 1 godzina lekcyjna (45 minut)

Odniesienie do podstawy programowej

- Uczeń rozumie, jak ważne jest poznawanie dorobku minionych epok (edukacja społeczna, III.2.6)
- Uczeń rozróżnia metale od innych materiałów i rozumie ich podstawowe właściwości (edukacja przyrodnicza, IV.3.1)

Cele szczegółowe

- Uczeń rozumie, dlaczego przedmioty metalowe były i są do dzisiaj tak powszechnie używane

- Uczeń, przy pomocy zmysłu dotyku i wzroku, potrafi rozróżnić przedmioty metalowe od tych wykonanych z innych materiałów
- Uczeń potrafi wymienić najważniejsze osiągnięcia ludzi z epoki brązu i epoki żelaza (*odlewanie przedmiotów z brązu, wykuwanie przedmiotów z żelaza*)
- Uczeń wyjaśnia różnice między pracą odlewcy a pracą kowala
- Uczeń zna pojęcia *metal, żelazo, brąz, dymarka, kremacja*

Metody pracy:

- Wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej
- Pogadanka objaśniająca
- Praca samodzielna z wykorzystaniem karty pracy
- Film edukacyjny

Środki dydaktyczne:

- Prezentacja dotycząca archeologii (do pobrania ze strony Projektu)
- Karta pracy (załącznik nr 1)
- Film edukacyjny „Po śmierci ku słońcu” (prod. Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu)
<https://www.youtube.com/watch?v=nmZIErKXWOM> (LINK)

Przebieg lekcji:

1. Czynności organizacyjne (5 minut)
 - a. Przywitanie, sprawdzenie listy obecności
2. Wprowadzenie do lekcji (5 minut)
 - a. Zapoznanie uczniów z tematyką lekcji
3. Realizacja tematu lekcji (30 minut)
 - a. Nauczyciel w formie krótkiego wykładu z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej przedstawia uczniom tematykę życia ludzi w epokach brązu i żelaza (*slajd nr 25-28; proponujemy wybiórcze prezentowanie treści*)
 - b. Uczniowie wraz z nauczycielem na podstawie informacji zdobytych podczas słuchania wykładu uzupełniają karty pracy (*proponujemy, by wspólnie weryfikować odpowiedzi metodą „zadanie po zadaniu”*). Nauczyciel weryfikuje wyniki i podsumowuje zadanie.
 - c. Uczniowie przy pomocy nauczyciela wklejają karty pracy do zeszytów.
 - d. Materiał wideo – uczniowie oglądają animowany film edukacyjny „Po śmierci ku słońcu” (prod. Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu) (ok. 3 minut)
<https://www.youtube.com/watch?v=nmZIErKXWOM> (LINK) (UWAGA – film porusza zagadnienie śmierci i pogrzebu); Nauczyciel rozmawia z uczniami o ich wrażeniach i odczuciach na temat filmu i przedstawionej historii.
4. Podsumowanie (10 minut)
 - a. Zebranie informacji, powtórzenie poruszanych zagadnień
 - b. Nauczyciel proponuje uczniom samodzielne skorzystanie z Activity Book-ów dostępnych do pobrania na stronie Projektu
 - c. Propozycja aktywności dla chętnych – rodzinna wycieczka do Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego w Pruszkowie (www.mshm.pl).

Załącznik nr 1

Karta pracy

Oprac.: Agnieszka Łukowska-Dziechciarz, Paweł Dziechciarz (www.archeologicznawarsztaty.pl)

Zadanie nr 1

Przeczytaj tekst o obróbce metalu. Potem uzupełnij tabelkę – wybierz dobre słowa!

W epoce brązu ludzie robili narzędzia z brązu. Musieli go podgrzać i roztopić, a potem wlać do foremki. Zajmował się tym odlewca.

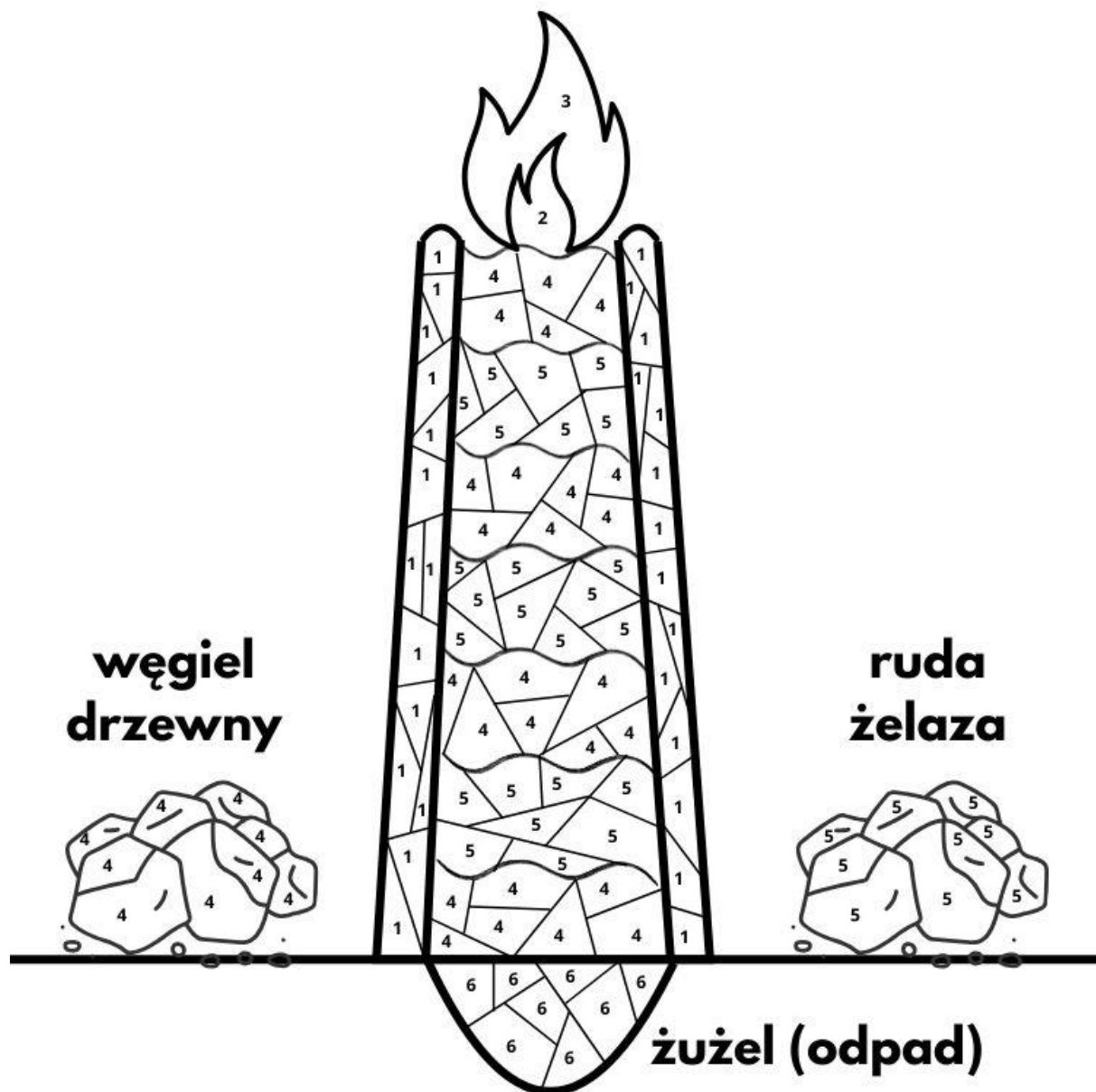
W epoce żelaza ludzie robili narzędzia z żelaza. Musieli je rozgrzać, a potem przekuć na kowadło. Zajmował się tym kowal.

Słowa do wpisania: **KOWAL • ODLEWCA • ŻELAZO • BRĄZ • ODLEWA • KUJE**

EPOKA	epoka brązu	epoka żelaza
Jak wygląda rzemieślnik?		
Jak się nazywa?		
Co robi?		
Jaki metal wykorzystuje?		
Co wytwarza?	broń, narzędzia i ozdoby z metalu	

Zadanie nr 2

Pokoloruj piec dymarski (dymarękę) używany w epoce żelaza do uzyskiwania żelaza. Sprawdź numerki i wybierz dobre kolory kredek!

1 - pomarańczowy

4 - czarny

2 - żółty

5 - brązowy

3 - czerwony

6 - szary

Zadanie nr 3

Podpisz zabytki, a potem połącz zabytek i pasujący współczesny przedmiot (odpowiednik).

zabytki:

ZAPINKA DO UBRANIA • MONETY • OBCĘGI KOWALSKIE • KOŚCI DO GRY • NOŻYCE

1.

2.

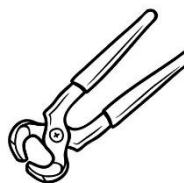
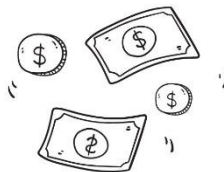
3.

4.

5.

odpowiedzi: 1. kości do gry – kości; 2. zapinka do ubrania – agrafka; 3. monety – pieniądze; 4. obcęgi kowalskie – obcęgi; 5. nożyce – nożyczki

źródło ilustracji: 1-5. www.mshm.pl